

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

REZOLIUCIJA DĖL LIETUVOS SKAITMENINĖS ATEITIES TRANSFORMACIJOS IR SKAITMENINIO SUVERENUMO

2021 m. gruodžio 7 d. Nr. XIV-732
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas,

akcentuodamas Lietuvos skaitmeninio suverenumo, kaip šalies modernios ateities egzistencijos klausimo, svarbą atsižvelgiant į globalius pokyčius ir pasaulines tendencijas;

pabrėždamas, kad Lietuvos skaitmeninis suverenumas gali užtikrinti ekonominius ir nacionalinio saugumo interesus;

įvertindamas galimybes prisidėti prie 2021 m. kovo 9 d. Europos Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis: Europos skaitmeninio dešimtmečio kelias“ Nr. COM (2021)118 įgyvendinimo;

akcentuodamas, kad skaitmeninis raštingumas yra mąstysena ir požiūris, o ne tik įgūdžių rinkinys, apimantis galimybę naudotis technologijomis, gebėjimą kritiškai ir veiksmingai veikti skaitmeniniu požiūriu nuolat kintančioje aplinkoje;

akcentuodamas, kad pagrindinė skaitmeninės transformacijos varomoji jėga ir tikslai – visapusiškas visuomenės patirties optimizavimas, operatyvumas ir naujovės, taip pat naujų pajamų šaltinių ir informacija grindžiamų vertės ekosistemų kūrimas;

pripažindamas, kad skaitmeninė transformacija yra ne tik technologinė – tai susiję su visuotinėmis socialinėmis ekonominėmis transformacijomis ir strateginėmis reformomis svarbiausiose valstybės gyvenimo ir valdymo srityse, atliepiant pasaulines tendencijas;

atkreipdamas dėmesį į tai, kad skaitmeniniai sprendimai ir naujos technologijos yra ne savaiminis tikslas, o priemonė, padedanti laiku reaguoti į kintančius visuomenės poreikius;

pabrėždamas, kad valstybės skaitmeninės erdvės informacinių išteklių ir informacinių technologijų infrastruktūros konsolidavimo procesai yra unikalūs, reikalaujantys aukšto lygio skaitmeninių įgūdžių ir skaitmeninių technologijų plataus naudojimo bei lyderystės susiduriant su nacionalinio skaitmeninio suverenumo užtikrinimo problemomis – rizika, grėsmėmis ir iššūkiais;

akcentuodamas, kad daug dėmesio turi būti skiriama semantinės infrastruktūros kūrimui ir jos sąveikai su daugiakultūriu ir daugiakalbiu kontekstu bei sparčiai semantinių technologijų ir kalbos technologijų infrastruktūrinių programų plėtotei;

atkreipdamas dėmesį į tai, kad valstybė turi prisiimti naujus vaidmenis pertvarkant ir modernizuojant regioninę politiką, miestų valdymą, kultūrinio, kūrybinio, žmogaus, ekologinio kapitalo darniąją plėtrą;

patvirtindamas, kad remia mokslu grindžiamą viešojo valdymo skaitmeninės transformacijos plėtotę;

atsižvelgdamas į skaitmeninių kompetencijų, sprendimų ir technologijų, kaip daugiapakopio valdymo transformacijų generatoriaus, indėlį kuriant įtraukų, dalyvaujantį, atvirą ir skaidrų viešąjį sektorių;

primindamas, kad skaitmeniniais duomenimis paremtos paslaugos gali pasiūlyti sprendimų, susijusių su šiuolaikiniais sveikatos, demografijos, judumo, klimato ir ketvirtosios pramonės revoliucijos „Pramonė 4.0“ iššūkiais, ir padėti laiku reaguoti į visuomenės poreikius;

pabrėždamas, kad žmogiškasis veiksnys yra esminis visais skaitmenizacijos lygmenimis ir visais skaitmeninės transformacijos etapais;

pripažindamas, kad skaitmeninė transformacija yra perėjimas prie naujo socialinio modelio „Visuomenė 5.0“, o skaitmeninės technologijos – svarbus šalies strateginis-nacionalinis išteklis;

pabrėždamas, kad Lietuvos skaitmeninės transformacijos esmė yra perėjimas nuo *ad hoc* skaitmeninių technologijų taikymo prie nuoseklaus skaitmeninių technologijų kūrimo ir diegimo;

pripažindamas, kad skaitmeninė transformacija ir ketvirtoji pramonės revoliucija „Pramonė 4.0“ neišvengiamai keičia darbo ateitį;

reikšdamas supratimą, kad skaitmenizavimas nėra vien atskiras ekonomikos sektorius, o viso valstybės socialinio ir ekonominio gyvenimo ir šalies globalios egzistencijos pagrindas;

akcentuodamas būtinybę pereiti prie skaitmeninės ekonomikos modelio, užtikrinant mokslinį, technologinį ir valstybinį suverenumą skaitmeninėje erdvėje, sudarant sąlygas inovacijų ekonomikai ir žinioms imlių veiklų paslaugų prioritetams;

reikšdamas susirūpinimą, kad, nors šalyje ir vykdoma skaitmenizavimo politika, nėra realios viešojo sektoriaus skaitmenizavimo darbotvarkės;

atkreipdamas dėmesį į tai, kad sklandus, tvarus ir veiksmingas valstybės infrastruktūros ir informacijos išteklių konsolidavimas yra prielaida didinti lygiavertį regioninių, nevalstybinių bei privačių politinių, ekonominių bei kultūrinių struktūrų skaitmenizavimo efektyvumą, gerinti tarpusavio sąveikas, veiksmų koordinavimą ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo naudingumą;

reikšdamas susirūpinimą, kad valstybės informacinių technologijų infrastuktūros konsolidavimo procesas nevyksta sklandžiai dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo ir paskatų sistemos institucijoms dalyvauti šiame procese nebuvimo;

akcentuodamas, kad būtina atsižvelgti į duomenų apsaugos sistemų tobulinimą (įskaitant techninius, ekonominius ir saugumo aspektus) per visą esamą ir naują skaitmeninių technologijų gyvavimo ciklą kaip į neatsiejamą nacionalinio saugumo sistemos dalį;

pažymėdamas, kad Lietuvos skaitmeninė ateitis priklausys nuo kompetencijų ir gebėjimų pasinaudoti galimybėmis, atsirandančiomis dėl platesnės skaitmeninių naujovių sklaidos įvairiuose valstybės valdymo sektoriuose;

reikšdamas tvirtas politines pozicijas dėl esminių Lietuvos skaitmeninės ateities transformacijos ir skaitmeninio suverenumo iniciatyvų:

dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuva 2050“ vizionieriškų siekių:

ragina Lietuvos Respublikos Vyriausybę rengiant Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2050“ kartu parengti ir nacionalinį skaitmeninės Lietuvos kelrodį, kuriame atsispindėtų šalies daugiamečių skaitmeninių dešimtmečių, įskaitant ir dabartinį, strateginės gairės, užsitikrinant duomenų suverenumą ir veiklos suverenumą Europos Sąjungos (ES) erdvėje bei technologinį suverenumą ES ir NATO erdvėje, taip pat ypatingą dėmesį skiriant valstybės sistemų ir kritinės infrastruktūros gebėjimui tęsti veiklą net ir didelio masto sutrikimų ar atakų atvejais;

dėl ypatingo dėmesio skaitmeninei švietimo transformacijai:

ragina Vyriausybę nedelsiant spręsti skaitmeninio švietimo, jo modernaus ir integralaus turinio bei skaitmeninių įgūdžių ir analitikos iššūkius, pasiekiant, kad iki 2025 metų:

1) ne mažiau kaip 85 proc. Lietuvos gyventojų naudotųsi internetu (2020 m. – 82 proc.), 95 proc. įmonių – sparčiuoju internetu (2020 m. – 84,9 proc.);

2) 70 proc. šalies suaugusiųjų turėtų pagrindinius skaitmeninius įgūdžius (2020 m. – 56 proc.);

3) Lietuva pasiektų Europos Sąjungos žmogiškojo kapitalo būklės vertinimo vidurkį, tai yra 13 vietą (2019 m. – 19 vieta);

4) į ugdymo turinį sistemiškai būtų įtrauktos superkompiuterijos, dirbtinio intelekto, kibernetinio saugumo, aukšto lygio skaitmeninių įgūdžių ir skaitmeninių technologijų naudojimo kompetencijos;

5) parengti ir įgyvendinti švietimo ir (ar) mokslo iniciatyvas ir (ar) programas, reikalingų įvairių duomenų valdymo specialistų ir (ar) profesionalų grupių įgūdžių ir kompetencijų taksonomijoms sukurti, plėtojant duomenų mokslo sritis;

6) sutelkti pastangas ir inicijuoti valstybės interesus atliepiančią ateities specialistų, analitikų ir darbo rinkoje paklausių specialistų rengimą;

dėl perėjimo prie tikrojo laiko ekonomikos:

siūlo Vyriausybei sukurti skaitmeninę ekosistemą, suteikiančią galimybių piliečiams, verslui ir viešajam sektoriui tikruoju ar beveik tikruoju laiku keistis duomenimis, o ne „suskaitmenintais dokumentais“, ir iki 2025 metų pereiti prie elektroninių sąskaitų, važtaraščių, elektroninių čekių, virtualių fiskalinių aparatų naudojimo;

dėl skaitmeninių sprendimų pirmenybės:

ragina Vyriausybę:

1) iki 2025 metų įdiegti vieno langelio principą – konsoliduoti elektroninių viešųjų paslaugų teikimui naudojamas atskirų valstybės įstaigų svetaines ir sudaryti sąlygas visas elektronines paslaugas pasiekti vienoje svetainėje, jas skaitmenizuojant taikyti bendrą elektroninių viešųjų paslaugų modelį ir infrastruktūrą, integruojant kelių viešųjų paslaugų teikimą, užtikrinant geresnį koordinavimą valdžios lygmenimis ir tarpusavyje, orientuotą į vartotoją visapusišką, patogią, pagrįstą gyvenimo įvykiais ir verslo gyvavimo ciklu paslaugą;

2) teisiškai suregulavus įtvirtinti skaitmeninių sprendimų pirmenybę;

3) duomenų skaitmeninimą ir atvėrimą grįsti aukštais etikos ir saugumo standartais;

dėl dalyvaujamąsios demokratijos plėtros:

ragina Vyriausybę:

1) kuriant bendrą įsipareigojimą šalies skaitmenizavimo ateičiai, inicijuoti efektyvią viešąją komunikaciją ir edukaciją, nukreiptą į visuomenę, skirtą demokratinių procesų skaitmeninėje erdvėje teikiamai naudai atskleisti, sukuriams rizikoms kritiškai vertinti, sukurtų įrankių žinomumui didinti;

2) didinti skaidrumą ir aktyvesnį piliečių įsitraukimą į politinį gyvenimą diegiant sąveikias skaitmenines platformas, pagrįstas atvirais standartais ir techninėmis specifikacijomis, taikomųjų programų sąsajomis ir bendrais duomenų modeliais;

3) pasiekti, kad iki 2025 metų ne mažiau kaip 40 proc. gyventojų dalyvautų elektroninės demokratijos procesuose skaitmeninėje erdvėje (2020 m. – 20 proc.);

dėl skaitmenizavimo viešojo valdymo srityje:

ragina Vyriausybę nedelsiant inventorizuoti iki šiol vykusius skaitmenizavimo procesus, taip pat parengti teisės aktus bei procesus, kuriais būtų užtikrinama viešajam sektoriui greita ir plati prieiga prie duomenų ir analitikos įrankių, reikalingų kokybiškam sprendimų priėmimui;

siūlo Vyriausybei visų šalies horizontalių skaitmenizavimo proceso sprendimų įgyvendinimą pavesti Lietuvos skaitmeninės transformacijos vadovui, kuris užtikrintų lyderystę kuriant, diegiant, įgyvendinant ir vystant valstybės informacinių išteklių daugiapakopį valdymą ir reguliariai informuotų Seimą apie visuotinių informacinių išteklių procesų skaitmeninę pažangą;

siūlo Vyriausybei pavesti prižiūrėti strateginį duomenų mokslo ir duomenų valdymo koordinavimą Lietuvoje, įskaitant tokias sritis kaip dirbtinis intelektas ir atvirieji duomenys, Vyriausybės vyriausiajam duomenų pareigūnui;

ragina Vyriausybę dėti visas pastangas užtikrinant tinkamus ir finansavimo laiku išteklius skaitmeninei transformacijai viešojo administravimo institucijose visais lygmenimis;

ragina Vyriausybę teikti sąveikias, individualizuotas, vartotojui patogias viešąsias paslaugas visais viešojo administravimo lygmenimis;

rekomenduoja Vyriausybei projektuoti valstybės informacinių išteklių architektūrą taip, kad būtų užtikrintas valstybės informacinių išteklių infrastruktūros eksponentinis augimas ir išspręstos duomenų centrų ploto ribotumo, tarpusavyje nesąveikių informacinių išteklių ir informacinių technologijų sistemų nesusikalbėjimo problematika;

dėl atviros valstybės:

ragina Vyriausybę iki 2025 metų pasiekti, kad:

1) ne mažiau kaip 70 proc. įmonių eksploatuotų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų informacijos pakartotinį naudojimą savo komercinei veiklai (2019 m. – 56 proc.);

2) ne mažiau kaip 90 proc. įstaigų būtų atlikusios savo valdomų duomenų inventorizaciją ir nustačiusios duomenų atvėrimo tvarką (2016 m. – 5 proc.);

siūlo Vyriausybei:

1) užtikrinti pasaulinius standartus atitinkančių duomenų architektūros ir infrastruktūros kūrimą, atsižvelgiant duomenų ežero diegimo koncepcijose į atskirus šio darinio architektūrinius aspektus: infrastruktūrą, duomenų saugojimą, duomenų srautus, duomenų modeliavimą, duomenų organizavimą, duomenų procesus, metaduomenų valdymą, duomenų saugumą ir privatumą bei duomenų kokybę;

2) gerinti konsolidavimo procese dalyvaujančių institucijų visapusį veiksmų koordinavimą ir bendradarbiavimą horizontaliuoju lygmeniu;

3) ypatingos svarbos duomenų kopijoms nustatyti aukščiausio lygio technines ir organizacines saugumo priemones ar kita rizika paremtus sprendimus;

rekomenduoja Vyriausybei:

1) stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą, siekiant maksimaliai padidinti naudą dalijantis žiniomis ir koordinuojant tarptautinius skaitmenizavimo procesus;

2) įvertinti atvirojo kodo potencialą, siekiant sumažinti viešojo sektoriaus bendras nuosavybės sąnaudas, taip pat didinant jo skaitmeninę autonomiją;

dėl bendro dokumento dėl Lietuvos skaitmeninės ateities:

įsipareigoja sudaryti nacionalinį susitarimą dėl Lietuvos skaitmeninės politikos, kuriuo būtų reiškiamas politinių partijų vieninga šalies skaitmeninių iniciatyvų kryptį plėtotė ir sutariama dėl tvaros įskaitmenintos tikrovės įgyvendinimo;

dėl parlamentinės kontrolės:

įsipareigoja aktyviai vykdyti valstybės skaitmeninės ekosistemos kūrimo, informacinių išteklių ir informacinių technologijų infrastruktūros konsolidavimo parlamentinę kontrolę ir pažangos vertinimą.

Seimo Pirmininkė

Viktorija Čmilytė-Nielsen